

GEKNIPT

'Het Grondwettelijk Hof is nu eenmaal samengesteld uit **mensen met een politieke kleur**. Een van de grote problemen die dat met zich meebrengt, is dat er al te vaak ondoorzichtige compromissen uit komen, zoals in de politiek zelf. Dat is dodelijk voor de rechtszekerheid. Bovendien is het een inbreuk op de scheiding der machten: als de Vlaamse rechters en de Franstalige rechters lijnrecht tegenover elkaar staan, weigert het hof vaak de wet te vernietigen. Maar wat doen ze dan? Ze herschrijven de wet. Terwijl dat de taak is van de wetgevende macht.'

Professor staatsrecht Stefan Sottiaux van de KULeuven, over het Grondwettelijk Hof.

DE MORGEN, 31 MEI 2010

'Het is een knap en spannend verhaal over de Albanese maffia in Antwerpen, maar er zit ook een tweede laag in deze film die minstens zo belangrijk is. Ik doel op het **justitiële falen in Vlaanderen**, waar allemaal dubieuze vertakkingen zijn en zware criminelen door procedurele toefjes weer vrij komen dankzij slimme en goedbetaalde advocaten. Justitie is bij ons vooral een kwestie van onkunde. Dat aspect zit ook in onze film.'

Filmmaker Jan Verheyen over zijn film 'Dossier K'.

ALGEMEEN DAGBLAD, 3 JUNI 2010

TAALTIPTIP

Paragraaf – lid – alinea

Een lezer worstelt naar eigen zeggen 'met het onderscheid - zo er al een is - tussen 'alinea' en 'lid'. Voor paragrafen lijkt het mij evident dat een paragraaf is voorafgegaan door het paragraafteken '§'. Quid evenwel in wetsartikelen zonder '§' of in wetsartikelen waar wel degelijk een '§' is maar waarbinnen ook meerdere 'alinea's' of 'leden' zijn. Spreken we dan van artikel x, eerste lid of van artikel x, eerste alinea? En ongeacht of het nu 'lid' of 'alinea' is, spreken we van artikel x alinea één of van artikel x, eerste alinea (of van lid 1 dan wel eerste lid)?'

Uit de definities van de grote Van Dale blijkt inderdaad dat in de dagelijkse taal de woorden min of meer hetzelfde betekenen. De definities overlappen stevig en zaaien zelfs enige verwarring. Een paragraaf is een 'al dan niet door het teken § aangeduid onderdeel van een tekst, met name van een hoofdstuk en van een artikel of afdeling van een wet of officieel stuk', een alinea is een 'gedeelte van een geschreven of gedrukte tekst dat begint op een nieuwe regel en doorloopt tot de volgende nieuwe regel' en ook een 'deel van een wetsartikel, reglement enz. dat aldus begint, deel van een paragraaf', met als synoniem: lid. Bij lid ten slotte staat als tiende betekenis te lezen: 'paragraaf van een artikel van een reglement en met name van een wetsartikel'. Je zou je dus voor minder afvragen hoe de vork nu in de steel zit.

Gelukkig zijn er andere, gespecialiseerde bronnen om het juiste gebruik van die termen te achterhalen. De Raad van State heeft een lijvige handleiding opgesteld met de beginselen van de wetgevingstechniek, om op de juiste manier wetgevende en reglementaire teksten op te stellen. De handleiding is in 2008 volledig vernieuwd en sterk uitgebreid en is ook te raadplegen op www.raadvanstate.be. Ook de Vlaamse overheid heeft haar eigen wetgevingstechnische regels opgesteld, die trouwens voor het overgrote deel - gelukkig maar - overeenkomen met die van de Raad. Bieden die officiële voorschriften meer duidelijkheid? Absoluut. Aanwijzing 57.1 bepaalt dat een artikel kan worden ingedeeld in leden en paragrafen en legt meteen het verschil uit. Een lid bestaat uit één of meer zinnen en wordt niet ingeleid met een typografisch teken. Een lid kun je dus alleen herkennen door de lay-out: het begin wordt aangegeven door een insprong, het einde door een witregel. Een lid is dus een blokje tekst zonder meer. Een paragraaf bevat één of meer leden en wordt aangegeven met het typografische teken '§' dat gevolgd wordt door een nummering met Arabische cijfers: '§ 1', '§ 2' enz.

Over alinea wordt helemaal niet gesproken: wat een alinea is in het dagelijkse taalgebruik, is een lid in een regelgevende tekst. Beide woorden verwijzen dus naar hetzelfde concept, maar komen uit een ander taal- en gebruiksdomein. Daarom wil ik ze ook geen synoniemen noemen. In het Frans, en dat merkt de lezer terecht op, bestaat alleen het woord alinéa. Dat wordt zowel in de algemene taal als in de wetgevingstechniek gebruikt. Article 2, alinéa 3 vertaal je dus als artikel 2, derde lid. Met die vertaling is ook meteen de tweede vraag van de lezer beantwoord, namelijk heb je het nu over het derde lid of lid 3. Ook dat ligt mooi vast in de handleiding wetgevingstechniek. De artikelen en de paragrafen worden genummerd met hoofdtelwoorden (bv. 'Artikel 1', 'Artikel 2', '§ 1' en '§ 2'), terwijl de leden worden genummerd met rangtelwoorden (bv. 'eerste lid' en 'tweede lid'). In het Frans worden zowel artikelen en paragrafen als leden met hoofdtelwoorden genummerd (bv. 'article 2', '§ 2' en 'alinéa 2'), behalve voor 'article 1er', '§ 1er' en 'alinéa 1er' die met een rangtelwoord worden genummerd. Vandaar wellicht de verwarring.

Karl Hendrickx

Taaladviseur Rekenhof - docent Rechtstaalbeheersing Universiteit Antwerpen

Hebt u ook een vraag over juridisch taalgebruik?

Stuur ze naar juristenkrant@kluwer.be. Karl Hendrickx beantwoordt ze graag.

Kerk kan verantwoordelijkheid voor pedofilie niet zomaar ontlopen

Sinds de ondertussen ex-bisschop van Brugge onder druk van zijn slachtoffer heeft opgebiecht dat hij zich jarenlang niet heeft kunnen beperken tot het lichaam Gods, staat de kwestie van kindermisbruik binnen de Kerk opnieuw volop in de spotlights. Dergelijke dossiers kunnen niet alleen voor de misbruikers zelf, maar ook voor omstanders die de kop in het zand hebben gestoken op strafrechtelijke consequenties uitdraaien. De bewering dat enkel het slachtoffer zelf een klacht kan indienen, klopt niet.

Bjorn Ketels

Het schandaal van pedoseksualiteit en de nasleep ervan heeft in kerkelijke middens behoorlijk wat stof doen opwaaien. In een pastorale brief van 19 mei 2010 slaan de bisschoppen en de diocesane administrators van België uitdrukkelijk *mea culpa*: 'We moeten bekennen dat kerkelijke verantwoordelijken de ernst van het misbruik van kinderen en de omvang van de gevolgen ervan onvoldoende hebben onderkend. Door te zwijgen werd voorrang gegeven aan de goede naam van het kerkelijk instituut of een kerkelijke persoon boven de waardigheid van het kind als slachtoffer'. Er komt een deontologische code voor priesters en andere geestelijken die werken met kinderen, adolescenten of kwetsbare volwassenen. Daarbovenop zullen de pastorale medewerkers beter worden gesuperviseerd en begeleid, en zullen de selectiecriteria voor de toelating tot een wijding of een andere verantwoordelijke taak in de kerk strenger worden toegepast.

Deze kerkelijke resonantie staat er natuurlijk niet aan in de weg dat dossiers van kindermisbruik in een pastorale relatie ook een juridisch staartje krijgen, niet in het minst van een strafrechtelijke aard. Geconfronteerd met het complex wettelijk kader ter zake, lanceerde uittredend minister van Justitie Stefaan De Clerck (CD&V) onlangs nog het voorstel om voor deze problematiek twee - door de procureur-generaal van Luik aan te stellen - referentiemagistraten in te zetten, die onder meer tot taak zouden hebben de Commissie Adriaenssens te adviseren over de mogelijkheden om gerechtelijke stappen te ondernemen, en in het bijzonder om klacht in te dienen bij het openbaar ministerie.

GEEN KLACHTMISDRIJF

Net zoals de misbruikers zelf, staan ook geestelijken die zich aan struisvogelpolitiek bezondigen niet zonder meer uit de wind van de repressie. Punten als verjaring en bewijs in

acht genomen, plegen zij door hun verzuim mogelijk een strafbaar feit.

In de eerste plaats kan natuurlijk worden gedacht aan het eigenlijke omissiedelict schuldig verzuim. Volgens artikel 422bis Sw. wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot een jaar en met geldboete van vijftig euro tot vijfhonderd euro of met één van die straffen alleen, hij die verzuimt hulp te verlenen of te verschaffen aan iemand die in groot gevaar verkeert, hetzij hij zelf diens toestand heeft vastgesteld, hetzij die toestand hem is beschreven door degenen die zijn hulp inroepen. De *ratio legis* van deze bepaling ligt in de bestrijding van het sociaal egoïsme of nog het gebrek aan menselijke solidariteit.

Vastgesteld moet worden dat de verzuimer kennis had van de situatie van kindermisbruik (een kennis die uit de feitelijke omstandighe-

“ In de eerste plaats kan natuurlijk worden gedacht aan het eigenlijke omissiedelict schuldig verzuim. De *ratio legis* ligt in de bestrijding van het sociaal egoïsme of nog het gebrek aan menselijke solidariteit. ”

den kan worden geïnterpoleerd en waarbij de rechtspraak zich nogal soepel opstelt) en toch vrijelijk heeft geweigerd effectieve en adequate hulp te verlenen of te verschaffen, zoals bijvoorbeeld het rechtstreeks in contact brengen van het slachtoffer met een gespecialiseerde dienst en, als laatste redmiddel, zelfs het inlichten van de gerechtelijke autoriteiten - de

Postgraduaat Familiale Bemiddeling

Praktijkgerichte en
multidisciplinaire opleiding

13 september 2010 - 31 mei 2011

www.kuleuven.be/bemiddeling
Meer info: 016 32 84 80 of
maarten.timmermans@avnet.kuleuven.be

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT
LEUVEN

Door Federale Bemiddelingscommissie erkend als opleidingsinstantie. Accreditatie aangevraagd.

> uitoefening van de strafvordering voor de misdrijven waaronder (seksueel) kindermisbruik valt, is immers *niet* afhankelijk van een klacht van de benadeelde partij (het gaat met andere woorden *niet om klachtmisdrijven*) - terwijl hij dat zonder ernstig gevaar voor zichzelf of voor anderen had kunnen doen. Als de verzuimer het gevaar waarin de hulpbehoevende verkeerde niet persoonlijk heeft vastgesteld, geldt wel een extra beperking: hij kan dan niet worden gestraft als hij wegens de omstandigheden waarin hij werd verzocht te helpen, kon geloven dat het verzoek niet ernstig was of dat er gevaar aan verbonden was.

Dat een situatie van (seksueel) kindermisbruik een groot gevaar in de zin van de wet oplevert (dat wil zeggen een situatie waar de lichamelijke of mentale integriteit, vrijheid en/of eerbaarheid van een persoon worden gehypothekeerd), kan bezwaarlijk worden ontkend. Het volstaat in dat verband te wijzen op de aanpassing van artikel 422bis Sw. door de wet van 13 april 1995 betreffende seksueel misbruik ten aanzien van minderjarigen (B.S. 25 april 1995), die niet alleen de maximumvrijheidsstraf op het basismisdrijf heeft opgetrokken (van zes maanden tot één jaar) maar ook een verzwarende omstandigheid heeft ingevoerd. Sindsdien luidt artikel 422bis, derde lid Sw. dat de straf van één jaar op twee jaar wordt gebracht, als de persoon in groot gevaar minderjarig is. 'Op deze wijze wordt gestreefd naar een responsabilisering van de volwassenen ten aanzien van minderjarigen die gevaar lopen', aldus het ontwerp van wet (Parl.St. Senaat 1994-95, nr. 1348/1, 4).

In niet mis te verstane bewoordingen vervolgt het wetsontwerp, dat van een volwassene die op de hoogte is van het ernstig gevaar waarin een minderjarige zich bevindt, niet kan worden aanvaard dat hij het stilzwijgen bewaart, ongeacht of hij een verwante is van het slachtoffer of van de agressor.

Zo geldt de plicht om hulp te verlenen of te verschaffen bijvoorbeeld niet alleen voor de ouders van een slachtoffer van kindermisbruik in een pastorale relatie maar ook voor andere omstanders, zoals geestelijken. Een geestelijke zou zich in de hierboven geschetste omstandigheden overigens niet achter het biecht- of beroepsgeheim kunnen verschuilen. De invoering door de wet van 28 november 2000 betreffende de strafrechtelijke bescherming van minderjarigen (B.S. 17 maart 2001) van artikel 458bis Sw. spreekt in dat opzicht boekdelen: 'Eenieder, die uit hoofde van zijn staat of beroep houder is van geheimen en die hierdoor kennis heeft van een misdrijf zoals omschreven in de artikelen 372 tot 377, 392 tot 394, 396 tot 405ter, 409, 423, 425 en 426, gepleegd op een minderjarige kan, *onverminderd de verplichtingen hem opgelegd door artikel 422bis*, het misdrijf ter kennis brengen van de procureur des Konings, op voorwaarde dat hij het slachtoffer heeft onderzocht of door het slachtoffer in vertrouwen werd genomen, er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de psychische of fysieke integriteit van de betrokkene en hij deze integriteit zelf of met hulp van anderen niet kan beschermen'.

Daarnaast zouden geestelijken die kennis (moeten) hebben van kindermisbruik door hun verzuim ook andere misdrijven kunnen plegen, die tot zwaardere straffen kunnen leiden. Denk bijvoorbeeld aan de oneigenlijke verzuimdelicten, dat is wanneer de delictomschrijving een verbiedend rechtsvoorschrift inhoudt maar de strafbare gedraging ook in een niet-handelen kan bestaan, en - in dezelfde lijn - ook aan de deelneming door onthouding, waarvan de strafbaarheid op vandaag door de dominante rechtspraak en rechtsleer wordt erkend. Deze rechtsfiguren zijn sinds de invoering van art. 422bis Sw. echter wat op de achtergrond geraakt.

(De auteur is doctoraatsbursaal bij het Institute for International Research on Criminal Policy aan de Universiteit Gent)

www.ircp.org

UA brengt BHV-abc naar ASO, TSO en BSO

Het aantal Belgische juristen dat de finesses van de BHV-kwestie haarfijn uit de doeken kan doen, is waarschijnlijk niet heel groot. Het laat zich raden hoe dat met de rest van de Belgische bevolking zit. Aan de Universiteit Antwerpen besloten enkele assistenten en onderzoekers van de onderzoeksgroep Overheid en Recht om alvast de jongsten onder het kiezerspubliek, de zesdejaars van de middelbare scholen in Antwerpen en Vlaams-Brabant, in de aanloop naar de verkiezingen van 13 juni aan een spoedcursus Belgische staatsstructuren te onderwerpen. Een initiatief waar nood aan was, zo blijkt.

Ruth Boone

'Het idee is ontstaan naar aanleiding van een actualiteitscollege over de verkiezingen, dat we hier op de universiteit hebben georganiseerd', legt professor staatsrecht Patricia Popelier uit. 'Zowel de studenten als buitenstaanders bleken enthousiast over de verduidelijking die het college over de kwestie had gebracht. We vroegen ons af of er bij uitbreiding ook in de middelbare scholen, en dan vooral bij de laatstejaars van wie er heel wat voor het eerst gaan stemmen, interesse voor zou bestaan. We hebben de scholen in de kieskringen Antwerpen, Leuven en Brussel-Halle-Vilvoorde aangeschreven met het voorstel om, bij wijze van maatschappelijke dienstverlening, een voordracht te komen geven.' De leerkrachten reageerden onverhoopt positief, met als gevolg dat assistenten en onderzoekers staatsrecht David Keyaerts, Yannick Peeters, Maxime Penen en Werner Vandendruwaene de afgelopen twee weken ongeveer iedere dag wel ergens voor de klas stonden met hun powerpointpresentatie over de vraag of de verkiezingen van 13 juni 2010 nu al dan niet grondwettig zijn.

- Wat kwam er tijdens jullie uiteenzettingen zoal aan bod?

David Keyaerts: 'We leggen hen de implicaties van de staatsinrichting uit, de verhoudingen tussen Nederlandstaligen en Franstaligen. Vaak krijgen we van de leerlingen de vraag of ze nu moeten gaan stemmen of niet. Dan hebben we het over de opkomstplicht, dat die zinvol is in een democratie, zodat ze daadwerkelijk zelf kunnen oordelen. We proberen een kritische geest aan te kweken, en aan te tonen dat niet alles wat de politieke partijen voorspiegelen, bijvoorbeeld over het arrest van het Grondwettelijk Hof, juist is.'

Yannick Peeters: 'Ik probeer ook de opkomstplicht in een historisch kader te schetsen, hen aan te tonen dat het niet alleen maar een opoffering is, maar pas vanaf 1921 met de invoering van het algemeen enkelvoudig stemrecht een sociale verworvenheid is geworden, dat het helemaal niet zo evident is. We krijgen veel vragen over confederalisme, over wat met een eventuele Vlaamse onafhankelijkheid. Je ziet dat de leerlingen de politieke debatten wel enigszins volgen en er één en ander uit oppikken.'

Werner Vandendruwaene: 'Belangrijk is ook om stil te staan bij de minderhedenbescherming, om duidelijk te maken dat democratie meer is dan de wil van 50 + 1.'

Peeters: 'Ze begrijpen inderdaad niet altijd het waarom van de Belgische pacificatiedemocratie. Maar als je hen uitlegt dat die minderhedenbescherming er niet zo maar is, dan zie je bij hen wel een evolutie naar het einde van de presentatie.'

BEHOEFTE

- Zijn de leerlingen eigenlijk in het algemeen

wel voldoende op de hoogte van de Belgische staatsinrichting?

Keyaerts: 'Het hangt af van de school en de richting. In één school had de leerkracht geschiedenis er al het hele jaar aandacht aan besteed: de scholieren kregen er regelmatig groepstaken over, en hadden zelf al eens een regering moeten vormen. In een andere school behoort de geschiedenis van de staatsvormingen tot de leerstof om de leerlingen op te leiden tot geïnformeerde en kritische burgers. In de meeste scholen echter zijn de leerkrachten zeer blij met ons initiatief omdat ze zelf onvoldoende kennis hebben van de materie.'

Peeters: 'Eén leraar maatschappelijke vorming in een beroepsschool had de Belgische staatsstructuur in haar lessenpakket opgenomen.'

Vandendruwaene: 'De leerlingen zijn eigenlijk een dwarsdoorsnede van de samenleving. In alle scholen en richtingen zijn er die zeer aandachtig volgen, die er zelf al interesse voor had-

den en de politieke berichtgeving volgden. Het hangt dan ook vooral van de leerkrachten af om de leerlingen te stimuleren.'

- Is dit initiatief voor herhaling vatbaar?

Vandendruwaene: 'In één school, waar ze elk jaar een politieke dag organiseren, heeft men al gevraagd of we dan willen teruggaan om de achtergronden te schetsen.'

Peeters: 'De leerkrachten geven ons wel aan dat ze eigenlijk onvoldoende zijn opgeleid om dit aan de leerlingen uit te leggen. We zijn in de toekomst zeker bereid om iets extra te doen, bijvoorbeeld een vast pakket maken over de werking van de staat.'

Popelier: 'Dit is nu heel spontaan gegroeid, de scholen hebben een strikte planning waaraan ze zich moeten houden, maar toch hebben ze er heel wat tijd voor uitgetrokken. Het is wel duidelijk dat er een behoefte is. Maar hoe we dat concreet verder kunnen uitwerken, moeten we nog bekijken.'

Master in het ondernemingsrecht

► Voortgezette opleiding voor juristen

Studie van alle belangrijke rechtsvakken m.b.t. de onderneming (oprichting, werking en beëindiging), zowel academisch als vanuit de praktijk via gevallenstudie.

Te behalen diploma: Master in het Ondernemingsrecht (Master in Business Law).

2010-2011
www.ua.ac.be/manama
www.ua.ac.be/rechten
 Universiteit Antwerpen
 Faculteit Rechten
 Jeanine Mertens (secretariaat)
 Prof. dr. Herman Braeckmans (coördinator)
 Venusstraat 23
 BE-2000 Antwerpen
 T +32 (0)3 265 54 46
jeanine.mertens@ua.ac.be

Universiteit Antwerpen

